

Budapest

József-körut 29. sz.

A KITARTÁS

KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ EGYESÜLET HETILAPJA

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési díj:

Helyben és vidéken postaküldéssel 12 korona.
Az előfizetők baleset általi halál, állandó vagy részleges munkaképtelenség esetére a *Nemzeti Baleset Biztosító Részvénytársaságnál* 2000 koronára vannak biztosítva.

A »Kitartás« ezimű jótékonyági egyesület alapszabályait a nagymagyar királyi Belügyminiszterium 48.314.900. szám alatt jóváhagyta.

Az egyesület igazgatósága:

Elnök: benedekfalvi Dr. Luby Gyula máv. titkár és ügyész.

Igazgatók: Kubik Béla orsz. képviselő, szigeti Barthos Andor m. k. kereskedelemügyi titkár, Fábíán Lajos mérnök, Horváth István mozdony-főszereelő Vécsey Frigyes máv. altiszt, Sándor Márkus máv. főkalauz.

Az egyesület tagjait megillető kedvezmények kivonata.

Az alapszabályokban meghatározott feltételek mellett az egyesületi tagok a következő kedvezményekben részesülnek:

1. Minden tag 60 éves koráig 4000 korona erejéig van baleset ellen biztosítva, még pedig:

a) Baleset folytán bekövetkező halál esetén 2000 korona erejéig,
b) baleset folytán beállott teljes vagy részleges munkaképtelenség

esetén a tag 2000 korona arányában egy meghatározott százalékos szerinti összeg erejéig.

2. A második évtől kezdve a tag nevének vagy kedvezményezettjének fokozatosan 2000 koronáig emelkedő halálbiztosítási segély fizetetik ki. Maga a tag, nevének elhalálása esetén, fokozatosan 500 koronáig emelkedő segélyben részesül.

3. 15 évi tagság után a tag 1000 koronáig terjedhető előleget kap még életében, mely a halálbiztosítási segélybe annak idején betudatik.

4. Minden tag a belépéstől kezdve úgy peres, mint perenkívüli ügyekben az egyesület ügyészsége által díjtalanul képviseltetik.

5. Az egyesület »Kitartás« című hetilapja minden tagnak már a belépéstől kezdve díjtalanul megküldetik.

Mindeme kedvezmények fejében az ezentúl belépő új tagok, ha belépésük alkalmával 30-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 3 koronát, ha belépésük alkalmával 38-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 3 korona 40 fillért, és ha 44-ik életévüket még be nem töltötték, állandóan havi 4 koronát fizetnek tagsági díj címén.

Beiratási díj egyszer s mindenkorra 2 korona.

Aki 44 éves elmúlt, az tagnak többé fel nem vétetik.

Az egyesület minden egyes tagja 60 éves koráig állandóan biztosítva van baleset ellen.

Minden baleset, megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt, okvetlenül bejelentendő.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Választmányi ülés Folyó hó 17-én egyesületünk helyiségében választmányi ülést tartunk és felkérjük választmányi tagjainkat, hogy azon lehetőleg teljes számban megjelenjenek sziveskedjenek.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek.

Lapunk 31. számában kimutatott segélyösszeg 34.300 korona

Balesetsegélyek.

Lapunk 31. számában kimutatott segélyösszeg 16.516 korona 66 fillér

Aratás.

Egy évi gond és munkának a gyümölcse előttünk fekszik. A természet dúsan megfizette azt a verejtékes, nehéz munkát, melyet sok ezer ember félve-remélve temetett a földbe, hogy véle biztosítsa magának a mindennapi kenyeret.

Jó aratásunk volt. Sűrű és nehéz kereszttekben adta vissza a föld az elvetett magot és a földműves boldogan mereng a behordott asztagokon estenkint, midőn a szállongó porfelhőktől megtisztult levegőnek üde fuvalma végig simítja megizzadt homlokának redőit. A jól végzett munkának megnyugvása, a biztosított jövő boldogsága átrezgi lelkét és imára kulcsolt kezekkel felveti tekintetét a sötét éjjelből kigyuló csillagok ezreire, hogy hálát adjon a Mindenhatónak, gazdagot, szegényt egyaránt magához ölelő jóságos gondosságáért.

A természet előrelátó bölcsessége azonban nem szórja minden évben ily pazarul az áldást, nehogy az önbizalom tanyát üssön a szivekben és munka helyett a henyélés gondtalansága élőködjék azon, ami most fölöslegként hever a magtárakban. Azzal, hogy megadta egyszer, amit más években szűken mért, inti az emberiséget sorsának bizonytalanságára.

Ki tudja, mit hoz a jövő!? Nem-e válik a természet áldásos működése egyszerre romboló erővé, mikor még önfeledett jólétben ringatva magunkat, nem is sejtjük? Nem-e váltja fel a bőséget a legszomorubb inség?!

A tapasztalat azt tanítja, hogy így van

ez a világ kezdetétől fogva és hogy váltakozó szerencse kíséri az embert élete utain. Egy pillanatig sem biztos abban, hogy a má-nak dús fölöslege nem-e változik át már holnap a szükölködés nyomoruságává!

Miért van ez így? Vagy talán csak pusztá agyrém a Mindenható örök jóságába vetett bizalom és mi egyedül a véletlen szeszélyének vagyunk játékszerei?!

Nem.

A boldogulás minden feltétele megvan az emberben; egyformán kiosztva mindenkinek és az örök igazság törvényeit semmi sem hazudtolja meg, habár az emberi furfang minden eszközeivel számtalanszor késleltetni próbálja is.

A tevékenység lehetősége, az erőbe beleoltott bizalom senki elől nem zárja el az eredményt, melyet munkája megérdemelt. A gyakran felhangzó elégedetlenség csakis az önző tulbecsülés megnyilatkozása. Mert nem a vagyonhoz van kötve a boldogság, hanem a megelégedéshez. Hányan vannak, kik örömet eldobnák maguktól a milliókat, ha vissza tudnák nyerni velük lelki egyensúlyukat.

Ez tehát a földi javak aránytalannak látszó elosztásából kiemelkedő igazság; a Gondviselés bölcsességének határtalan nagysága így nyilvánul meg a mérték kiegyenlítésénél.

Az emberi elégedetlenségnek érthetetlen ez a bölcsesség, mert mindenki csak saját maga javára akarja azt a mérleget billenteni, amelyikbe az önzés hamis súlyát nem lehet becsempészni.

Ezért bizatott az emberre csak a munka, nem pedig az ítélkezés.

A telhetetlenség épuja nem érvényesülhet, mint a fukarság. Aki túl sok magot vet a földbe, csak úgy nem kap semmit, mint aki túl keveset vetett. Ne kívánjunk soha többet, mint amennyit megszolgáltunk.

Ha erőkifejtésünk bizonyos dolgok elérésére elégtelen, akkor keressük ennek a megoldását. Amit egy ember nagy megerőltetéssel sem tud sokszor elérni, az esetleg társulás útján könnyen megvalósítható. Ennek legszembetűnőbb példája az egyesületek felvirágozása. Az ezekből fakadó jólét, a válságos időkre fentartott biztosítás a nyomor elől nemcsak a nagy vagyon felett rendelkezők előnye; ez nekünk is meg van adva, kik egyedül munkánkra vagyunk utalva, keresésünkhöz arányitva épuja, mint azoknak, ha tgyesülünk, vagyis ha az egyesek csekély ereje összesítve céltudatosan egy irány felé tereli működését.

Ezt legjobban láthatjuk egyesületünknel. Hányan vagyunk itt, kik a többiek segítsége nélkül képesek volnának maguknak azokat az előnyöket biztosítani, melyeknek egymás által részesei vagyunk? És mindezért nem kell senkit kérnünk, mert a mi munkánk és összetartásunknak eredménye az egész.

Senkit soha ne téveszsen meg egyes elégedetleneknek üres lármája, kik a jogtalan haszon reményében társultak, de kudarcot vallva ellenségeinkké váltak.

Azok az emberek, kikre érdekeink megóvását biztuk, merítsenek erőt a mi bizalmunkból, és ezt annál inkább, mert módunkban áll mindenkor működésük minden mozzanatának helyes és önzetlen voltáról meggyőződnünk.

Az igaz, hogy a jelenlegi áramlatok legkevésbé alkalmasak arra, hogy a haszonlesés gyanuja ne férközzék a szivekbe. Léptenyomon beleütközünk a mások vagyonának kezelése körül elkövetett hűtlenségekbe, mert az aránytalan haszonnal kecsegtető hada kizsákmányolja az emberek kapzsiságából eredő hiszékenységet. De mindez csakis azokkal történhetik, kiket a nyereségvágy annyira elvakít, hogy nem látják a kötelezettségek arányában ígért előnyök lehetetlenségét.

Éppen ezért ütközött annyi nehézségekbe a mi társulásunk, mert a hozzá fűzött ígéretek beváltását kilátásba is helyeztük, ezek pedig jóval alább maradtak a szélhámosok által hirdetett kedvezményekkel szemben.

Hogy ez a kérdés mégis meg lett oldva,

azt azoknak köszönhetjük, akikre ezt a munkát rábiztuk és kik ma is azon munkálkodnak, hogy mennél nagyobb előnyökkel összekötte érvényesíthessék a rendelkezésükre álló erőket.

Hogy mindeddig jól dolgoztak, azt mutatják a lapunk hasábjain kitüntetett számok, melyek minden ékesszólásnál szebben tanuskodnak társulásunknak üdvös voltáról és bizonyítják, hogy a takarékoság már is dusan megtermette gyümölcsét.

Aratunk tehát mi is. Egyik előbb, másik később, amint ezt a Gondviselés jónak látja. De a mi munkánk gyümölcse sokkal magasabb, nemesebb eszméhez van kötve, mint a földnek adott verejték, mert mi nem a saját hasznunkat keressük, hanem mások jólétén fáradozunk.

T. V.

A Hadik-huszárok Berlinben.

A Hadik (3-ik) huszárezred fényesen megünnepelt 200 éves jubileuma alkalmából fölelevenítették természetesen az ezred egyik legfényesebb fegyvertényét is, Berlin bravuros bevételét, melynek új adatokban bővelkedő leírását mi is itt adjuk.

1757. október közepe táján Berlin város lakóit nagy rettegésbe hozta a hír, mely szerint Bieberstein főtábornok osztrák hadteste Lausitzban áll és gróf *Haddik* (mint ahogy a porosz relációk írják) lovastábornok néhány ezer huszárral Berlin felé nyomul. A város rendelkezésére nem nagy haderő szolgált.

A helyőrség állt a Lange-gyalogezred egy részéből, a Loen-féle gyalogezred egy részéből, a Lüderitz-féle rosszul öltözött gyűlevészből s többé-kevésbé begyakorolt rekrutákból állt. Ez utóbbiakhoz tartozott a Bayreuth-féle dragonyos-ezred — lovak nélkül. Mindössze körülbelül 6000 ember, teljesen elégtelen egy, már akkor 163.000 lakosból álló város megvédelmezésére egy erős ellenség ellenében. De gyöngye ellenség ellenében sem volt használható, mert hiányzott az arra való ember, aki a meglévő védelmi eszközöket célszerűen tudta volna fölhasználni. A városparancsnok v. *Rochon* altábornok volt, ki ez állást, melylyel a királyi család megvédelme is járt, a hét éves háboru kezdetétől töltötte be. A berliniek aggodalmát éppenséggel nem osztotta, nem híven az elterjedt hírekben.

Tényleg azonban egy osztrák czirkáló hadtest október 11-én Elsterwerdából gyors menetekben sietett Berlin felé.

Amint a hírek mind határozottabbak lettek, Rochon mégis tett a város védelmére némi, de nem nagyon jelentékeny intézkedéseket.

Október 16-án azonban a berliniek előtt már világosan állt, hogy az ellenség minden pillanatban megjelenhet s a külvárosok lakói már nyakra-főre menekültek, holmijukat is magukkal hozva, a városba.

Egy szemtanu ezeket írja: »Mindjárt ebéd után a Friedrichstadtból a fegyvertár tájékára siettem. Amint értesültem, hogy a parancsnok a porosz herczeg palotájában van, oda mentem, hogy ha lehet,

valami ujat és bizonyosat tudhassak meg. Minden akadály nélkül jutottam be s a tábornokot tiszteltől és altiszteltől környezve találtam. Ő ugyan mindig mogorva volt, de most még zordonabbnak látszott s papirosokba volt mélyedve. Végre egy altisztnek, ki nála szolgálatban volt, e parancsot mondta: »Jelentkezhet, mindjárt itt leszek!« Ezzel elment s mindenki utána nyomult. Amint a Lustgartenre szögellő kutyahidhoz ért, egy ember nyergeletlen lovon robogott oda és így kiáltott: »Excellenciád, az osztrákok a sziléziai kaput bevették és a városban vannak!« A tábornok fölemelte a botját, az embernek szájához értette és szólt: »Ficzko, te hazudsz! De nem maradsz büntetés nélkül, ha valótlanak tűnik ki!« Az ember azon állítása mellett maradt, azt mondva, hogy saját szemével látta.

A Lustgartenben különféle csapatok keveréke állt. Minthogy különféle csapatok az országot felé indultak, én is oda siettem.

Látni lehetett most, hogy minden ut előtt, mely a kastélyhoz vezetett, erős kommandót — oly széleset, mint az ut — helyeztek el. Senkinek sem volt megengedve az utcákból ki és bemenni. Amint a széles uton fölfelé mentem, egy Langer-ezredbeli hadsegéd lovagolt elő, mögötte egy osztrák kürtös és egy bekötött szemű tiszt — mint később hallottam, Hadik-ezredbeli — s a várost föladásra szólította fel.

Még mielőtt a hosszú utnak egészen a végére értem volna, a Bornstadt-ezred egy detachmentje két ajakkal (az akkori papirtöltényeket le kellett harapni) szétszórta jött vissza.

A katonák azt beszélték, hogy a sziléziai kapu előtt álltak, töltényeiket az osztrákok ellen kilőtték s aztán a városba vonultak vissza, de a kaput maguk után bezárták. Alig értem lakásomra, hallani lehetett a Lustgartenben levő vészágyu robbanását. Csakhamar rá erős fegyvertűz ropogása hallatszott, mely azonban mindjárt ismét megszűnt, mire iszonyu csend következett, mely néhány óra hosszat tartott.

Igy egy polgári szemtanu. Lássuk most a katonai relációk szerint a további eseményeket rövid kivonatban.

Hadik tábornok október 11-én indult el s 16-án délelőtt 11 órakor a sziléziai kapu előtt állt. Az ellenséges czirkáló hadtest — többnyire lovas — Hadik jelentése szerint 3400 emberből s legfőlebb 4000-ból állt, amit persze a berliniek első rémültökben kétszeresnek láttak. Első támadásuk a fönt említett csapatnak szólt, mely eleinte vitézül védte magát. Egyszerre azonban egy ellenséges csapat a hid mellett átgázolta a sekély és semmi oszlopszat által nem védett árkot.

A porosz piquetnek persze vissza kellett vonulnia, hogy el ne vágassék. Visszavonult a mögötte álló tartalékhoz, anélkül, hogy sorsát elkerülhetne volna. Mert a tartalékra is rögtön rácsaptak a huszárok s az egész legénységet részint levágták, részint megsebeztek s elfogták.

Amint másnap egy berlini a hid mellett elment, egy szekeret talált ott, holt porosz katonákkal megrakva. Egy pajtában pedig még 15—20-an feküdtek, fejükre mért kardvágásokkal megölve.

Az osztrákok ezután a kapun kívül álló őrséget rohanták meg.

Nem volt elég erős az ellenállásra s miután ismételen tüzelt és néhány emberét elvesztette, a kaput maga után bezárva. Akkor a falon azon a

tájon egy széles lék volt, mely csak palissadeokkal volt elzárva. A huszárok ezeken csakhamar átvágták magukat s a kapuval nem törődve, a nyíláson át behatoltak, bevéve mindenekelőtt a köpeniki külvárost. A huszárok most erősítést kapva, jobbra, az Oberbaum-hid felé fordultak. Ezen, a stalau kapu felé vivő hid meg volt erősítve és fölhuzva. Miután a két ellenfél egyideig lövöldözött egymásra, a mieink egy ágyut irányítottak a felvonó-hid lánczainak. Gyors menetében Hadik csak ez egyetlen ágyut hozhatta magával és — egy fogoly állítása szerint — mindössze csak öt ágyutöltény volt.

Egy *Thum* nevű tüzér ügyességének sikerült már a harmadik lövésre az egyik lánczot elszakítani, mire a másik is elszakadt s a felvonó-hid lezuhant. Hadikék most balra, a térség felé fordultak, mely a városfalakon belül, a sziléziai és a cottbuzi kapu közt terült el s lovasaik mozgásának a legjobb terepnyomot nyújtotta.

A porosz jelentések szerint állítólag csak most, délutáni 1 órakor szólították föl a várost megadásra. Ezzel szemben gróf Hadik kijelenti, hogy még az ellenségeskedések megkezdése előtt 300.000 tallért kövefelt a magisztrátustól, s csak miután a parlamentárt és a kürtöst Berlinben a kitűzött időn túl visszatartották, kezdte meg ezeknek visszatérése előtt a harczt.

A városi előjáróság *Kircheisen* városi elnök által azt felelte, hogy »polgármester és tanács, mint-hogy a kapott parancs valóságáról és hitelességéről nincsenek meggyőződve, a magisztrátus annál kevésbé képes választ adni, amennyiben ez most még az in loco levő kormányzóság ordreja alatt áll, melylyel a parancs közöltetett, s ez a következő választ adta: Hogyha egy parancsnokló tábornok oly közel állna a város előtt, ennek tudomása lenne, hogy a fővárosban megfelelő helyőrséggel egy kormányzó parancsnokol, tehát minden, ami a várost illeti, hozzá tartozik; a magisztrátusnak persze ezt a válaszban jelentenie kell.«

Ez önérzetes válasz daczára azonban v. Rochon parancsnok czélszerűnek találta a királyi családot biztonság végett Spandauba küldeni.

Hogy e föladatot miként oldotta meg, abból tűnik ki, hogy a menet csak este 6 órakor, a 400 emberről födőzet pedig csak 4 órával később érkezett a várba. Ha Hadikék kellőleg értesülve lettek volna, az egész királyi családot elfoghatták volna.

Mint már említettük, Hadikék a sziléziai és cottbuzi kapuk közti térséget foglalták el, hova a Lange-féle ezred gyöngye századait — a tőlük elszedett zászlókról ítélve hatot — rendelték ki. És e maroknyi nép, lovak és ágyuk nélkül — így parancsolta Rochon még elvonulása előtt — mintegy vágóhidra küldetett az annyira erősebb ellenség elé.

Miután a kevés porosz század fölállt, *Babocsay* tábornok a mi részünkről előlovagolt s a parancsnokló tiszthez, *Lange* alezredeshez humánusan így szólt: »Bajtárs ur, kár a szép fiatal emberekért, minden védelem hiába való, adja meg magát.«

Lange azt felelte, hogy erre nincs parancsa s rögtön sortűzet adatott, melynél *Babocsay halálosan megsérült*. Dr. *Möhsen* berlini orvos a leg gondosabban kezelte, de még aznap este meghalt. A Berlin melletti ricksdorfi temetőben aluszsa örök álmát.

A következő pillanatban a poroszok, még mielőtt újra tölthettek volna, körül voltak kerítve s a

legtöbben levágva vagy elfogva; csak kevesen bírtak a városba menekülni.

Az elfogottak közt volt *Lange* parancsnok is; a Berlinben rendkívül kedvelt *Fesmer* őrnagy és hadsegéde, *Röbke*, a huszárok kardjai alatt estek el.

A bekövetkezett általános tanácstalanságban *Krummon* huszárezredesben, ki a Rossstrasse-hídon parancsnokolt, akadt még egy tetőtől-talpig férfi. A hidra egy ágyut is vitetett, ami a többi hidakon és kapuknál nem volt.

Őt is felszólították megadásra. A felszólító tisztet mindenekelőtt egy szippanat burnóttal kínálta meg s csapatának oda kiáltott: »Tüzérek, van még porotok és golyótok?« — »Igen!« felelték ezek. — »Akarjátok magatokat védeni?« — »Az utolsó emberig!« kiáltották. — »Nos, bajtárs ur, — szólott erre Hadik tisztjéhez — mondja meg ezt tábornokának.«

Hadikék a vitéz csapatot nem bántották.

Hadik mindenekelőtt azt tartotta szem előtt, hogy a kapituláció lehetőleg gyorsan megtörténjék, nehogy merész bravurjának egész gyümölcse kárba vesszen, mert nagyon jól tudta, hogy nassaui Mórítz herceg gyorsmenetekben közeledik.

Felszólította tehát *Walterskirchen* kapitány által a magisztrátust, hogy 500.000 tallér hadisarczot és katonái számára a fosztogatás kárpótlásául azonnal 100.000 tallért fizessen. Kölcsönös deputációk után *Ried* ezredes, mint Hadik képviselője, az ügyet végre nyélbe ütötte.

A Berlinre nézve szégyenteljes eredmény az volt, hogy a város 8 óra alatt Hadikéknak 200.000 tallért volt köteles kifizetni, mely összeget másnap reggel 5 órakor a polgármester és két kiküldött részint készpénzben, részint váltókban hozott el.

Ezenfelül — mint a krónika mondja — Hadik gróf a berlini kereskedőktől 24 pár női keztyűt követelt, hogy *Mária Terézia királynőnek* küldjék Bécsbe. Jól becsomagolva át is adták neki, de vagy tévedésből, vagy furfangból valamennyi — balkézre való volt, amit csak a fölbontáskor vettek észre.

Pécs város története.

A Dunántúli Magyarország egyik legkiesebb fekvésű városa. A Mecsek lábánál, ennek lankáiról tekintve, több mint 4000 hold szőlőkert közt terül el az ősi város. Négytornyú pompás domja, két hajdani kupolás török mecesetjének karcsu minaretje, hat-hét más temploma, nagy középületei, cserépfedelű külvárosai s a szőlőhegyekben fejlődő nyári lakok és pinczeházak, a hullámos dombok zöldjeibe illesztve, festői képpé olvadnak. Távolabb jobbra könyököl a komor Jakabhegy, míg alatta a sík messze egész a Drávaig elnyulik. Balra a kies üszöghi erdő, szemben pedig egy hosszú hegylánc, mögötte a kopár harsányi hegy, melynek gránit tetejét a monda szerint az ördög szántotta fel félig egy éjjel, de szerződő felének, egy vén boszorkánynak szép lányát még sem nyerhette el, mert kötelezte magát, hogy kakas-szóig az egészet felszántja. Azonban a vén banya ügye vesztét látván, felfutott egy dombra s elkezdett kukorékolni, mire az egész környék kakasai megszólaltak, s az ördög fogadását elvesztette.

E hegylánc s a Mecsek közti terjedelmes völgyet csak a bányatelepről jövő kis patak, s egy sor nyárfa szeli.

Majd kétezer év zajgó eseményeinek emlékei ringatják el itt a szemlélő lelket.

Szinte félezer éven át (35-től Kr. e. 441-ig Kr. u.) uralkodtak itt már a rómaiak, kiknek nevezetes hadi utjaik Ó-Budáról, Szőnyről, Zimony, Mitrovitz és Eszék, valamint Bécs felől itt futottak össze, mert itt feküdt Pannonia fővárosa: Sapiaanae. Már a rómaiak alatt virágzott itt a kereszténység is, melynek az itteni, 350 körül épült földalatti sirkamarában európai nevetességű emlékét birjuk. A népvándorlás idejéből csak az egymást üző népek sorrendjét ismerjük, kik e vidéken több-kevesebb ideig tanyáztak, s aztán a történelem szinpadáról letűntek. Nagy Károly németeket telepít ide s 808-ban a salzburgi érsek alá helyezi a várost. Luitbrand salzburgi érsek pedig 853-ban itt egy templomot szentel fel, és ez idő óta ismerjük a várost *Quinpue ecclesiae*, *Fünfkirchen*, vagy szlávul *Pet* cerkve néven, mely utóbbiból lett a magyar Pécs. (Pécsvárad II. Géza egyik okmányában még *Pethváradnak* van írva.)

A kereszténység, úgy látszik, a magyarok bejövetele után és 100 éves harci kalandjaik alatt se enyészett el a vidéken; Szent-István alatt mindenestre újból teljes virágzásnak indult.

Szent-István itt 1009-ben püspökségeket alapított, de annak semmi nyoma, hogy ő vetette volna meg a mai domnak is alapját.

Kézai Simon mester krónikájában írja, hogy Péter király itt temettetett el, s határozatlan beszédjéből az jó ki, hogy Pécsset »a, mint mondják«, ő alapította.

Ezt aztán a székesegyházra értve határozott állításként írják *Thuróczy*, *Bonfin*, és mások, holott több mint valószínű, hogy ő a dómot nem is alapíthatta; legfőlebb birtokait bővíthette adományokkal.

Politikai és művelődési történetünkben Pécs később is folytonosan jelentékeny szerepet játszik, kivált a mohácsi vészt követő időkig. Itt koronázza meg *Géjza Salamont* harmadszor 1064. márcz. 27-én, mikor is a rá következő éjen a dóm és a szomszéd épületek ismeretlen okból a lángok martalékává lettek. Hat év múlva *Salamon* a *Benedictinusok*nak itt zárdát és apátságot alapított. A mai dóm alapjait azonban *Henszlmann* szerint még csak száz vagy több év múlva teheték le *Calanus* püspök idejében, 1187 és 1219 között. Ez időben különben itt már egyremásra épültek a különböző szerzetes-rendek klastromai és templomai. Legnevezetesebb az egyetlen magyar szerzetes-rend, a *Paulinusok* rendjének alapítása. *Eusebius* győri kanonok elhagyván gazdag állását, néhány társával a *Jakab-hegyre* vonult, hol már azelőtt számos remete tartózkodott.

Bertalan pécsi püspök 1215-ben e hegyen templomot és czellákat épített, hogy itt *Szent Ágoston* szabályai szerint földművelésből éljenek. A rendnek 1250-ben már 96 hold földje, sok erdeje, mezeje, szőlője s három malma, a mohácsi vész idején pedig már huszonegy vicariatusa és negyvenhárom prioratusa volt. 1786-ban II. *József* feloszlatta.

Pécsset alapítja meg, mint tudjuk, *Nagy Lajos* 1367-ben az egyetemet, a mely 162 évig állott fenn, s ha a mohácsi vész nem jó vala, szinte kétszer tíz évvel előbb üljük meg egyetemünk 500 éves jubileumát, mint a heidelbergiek.

Pécs története jóformán egészen össze van kapcsolva a püspökség történetével, mert püspökei

közül igen számosan jelentékeny szerepet vittek Magyarország történetében is. Így pl. Cesinge János, vagy Janus Pannonius, kora legnagyobb latin költője, s Mátyás kegyencze, végre pedig egy lázadás részese, minek következtében nyomorultan veszett el Pozsegán, — később Pécssett temettetett el. Utóda Zsigmond vagy Hampó előbb Corvin János embere, később azonban Ulászló hive, ki roppant gazdagságával azt a gyanút kelté, hogy az ország pénzét hűtlenül kezelte, s e miatt börtönbe is került, habár végrendekezésével, melyben 200,000 darab arannyal többet érő vagyonát az ország kincstárának és végyárak megerősítésére hagyta, megmutatta, hogy aljas fondorlatoknak esett áldozatul. Szatmáry püspök is, ki őt követte, Ulászló kancellárja, sőt bizalmas barátja volt. Ő építé azt a nagyszerű nyári lakot, melynek festői romjai a város melletti Tetye nevű fensíkocskán ma is nagyrészen láthatók.

Mikor a mohácsi mezőn odaveszett a király, Pécs is püspökét és 300 egyetemi hallgatóját veszté el. De a várost a török csak később, 1543-ban foglalta el. Ettől kezdve azonban 143 évig huzta Pécs is a rabigát, s nagyon elpusztult elnéptelenedett. 1581-ben csak egy katolikus papja volt, míg azelőtt több mint háromszáz. 1629-ben az összes katolikusoknak 30—40, a törököknek ellenben 1000 háza volt. Zrinyi és Hohenloho 1664-ben visszafoglalták ugyan a várost, de a várral nem bírtak. Ez csak 1686 jul. 20-án került a keresztények kezébe.

1780-ban pedig Pécs, püspökeivel folytatott hosszas viszály után, a királyi városok sorába emelkedett, s azóta jelentékenyen gyarapodik. E század elején már több mint tizenegyezer, ma pedig több mint harmincezer lakosa, jogakadémiája, gimnáziuma, főreáliskolája, tanító-képző és számos más tanintézete, püspöki könyvtára és sok közintézet van.

Székesegyháza után legérdekesebb egykori főmecsetje, a belvárosi plébánia-templom. Kupolája a hajdani török birodalomban a legnagyobbak közé tartozott. Magassága 14 öl 3 láb. Építését annak köszöni, hogy egy halálra ítélt keresztény nagy kincs felfedezését ígérte meg a basának, ha neki megkegyelmez. Az így felfedezett pénzből épült a mecset, néhány fürdő és vízvezeték. Hajdan két karsu minaret diszítette. Később a jezsuiták kezébe került, kik mostani alakjára kibővítették, de a tornyot már nem végezheték be, mert a rend feloszlott. Van benne egy jeles Szent-Apollonia kép Marettitől (1703) s egy sikerült Raphael-féle Madonna másolata. Pompás kupoláját egy pécsi festő legujabban sajnálatos módon elrutitotta. Egy másik török mecseten a minaret még ma is ép, ennek kupolája 9 öl magas. Nesselrod püspök alakította át s ide is temetkezett.

Ujabbban elébe építették a kórházat, s ezzel festőiségéből sokat vesztett. A Mindenszentek temploma a tizenegyedik században épült román stílusban, de ősi alakjából teljesen ki van forgatva. Egy elfeledett feszületképe kiváló műbecscsel bír. Egy más török mecset később a Lazzaristák temploma lett, ma pedig lőpor-raktárul szolgál. Számos más régi és újabbkori temploma közül figyelmet érdemel a nem rég csinos toronnyal és új homlokzattal ellátott Irgalmas-rendi templom, mely hajdan a kapuczinusoké volt; jelenleg kórházzal is el van látva. Ezt egy Krautzuk nevű gazdag tanár ala-

pitotta 1796-ban. A főoltárkép, mely Szent-Sebestyén agyonnyilazását ábrázolja, jelesen van megfestve.

Természeti szépségek s régi és újabb műemlékekre nézve nem sok város érdemli meg Magyarországon jobban az idegen látogatók figyelmét, mint Pécs városa.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

A fák élet-halál-harcza. Ujabban sok helyen tették azt a tapasztalatot, hogy az erdőkben némely fajok önmaguktól igyekeznek elnyomni más fajokat s birtokukba venni a talajt. Dániában például igen sok helyen a tülevelű fák terjednek el a tölgyek és bükkök helyén, míg másutt a lombos fák szaporodnak. Franciaországban Sologne vidékén. Blois mellett egy helyen egész váratlanul tölgyfák kezdtek nőni s csak történeti kutatásokból tudták meg hogy e vidéket hajdan óriási tölgyfaerdőségek borították. Graubündenben a fenyőfa elnyomja a nyírfát, hasonlóképpen a Jurában. Poroszországban a fenyő szaporodik a tölgyfa és nyírfa rovására. Az orosz tülevelű erdőségekben ellenben a tölgyfa és nyírfa kezd nagyon szaporodni, sőt Szibéria fenyőerdői is apadnak s helyettük a nyírfa nyer tért. Érdekes volna hazánk erdőségeiben is tenni ily irányú kutatásokat.

A legnagyobb nyomda a világon az Egyesült-Államok tulajdonában van. A múlt évben e nyomda költségvetése mintegy 3 millió dollárra rugott; szedők s gépészek fizetése 1 380,000 dollárt tesz ki. Van 400 szedő 45 gépész, 50 korrektor. A papír szükséglet egy évben száz ezer rizsmánál többet tesz.

Meddig élnek az állatok? A medve ritkán él tovább 20 évnél. A kutya 20 évig él, a farkas 14—15 évig. Az oroszlán már hosszabb ideig él, így a Pompei nevezetű híres oroszlán 70 éves korában pusztult el. A macska élete 15 évig tart. A mókus meg a nyul 7—8 évig él. A tengeri nyul 7 évig. Leghosszabb életű az elefánt, mely 400 évig is élélhet. Nagy Sándor Pendsab elfoglalásakor Perus, a legyőzött király udvarában egy roppant nagy Ajax nevezetű elefántot látott. Ez az elefánt akkor 354 éves volt. Sándor ezt az elefántot nagysága miatt a napisten tiszteletére ajánlotta fel. Sangerson, a nagy természetbúvár, aki az elefántok életét tanulmányozta, ezen állatok életkorát 150—200 évre teszi. India benszüllöttei szerint egy elefánt átlagosan 120 évig él. Ismertek olyan lovat, mely 62 éves korában mult ki, azonban átlagos koruk 20—25 év között variál. A teve 100 évig is élél; a szarvasmarha 15 esztendeig; a juh ritkán éri el a 10-ik esztendőt.

Egy 35,000 márkás lepke van New-York város természettudományi muzeumának birtokában. Nemrég halt meg Readingben, Pennsylvania államban dr. Strecker Hermann amerikai természettudós. Nagyon érdekes lepke-gyűjteményt hagyott hátra, mely nem kevesebb, mint 250,000 különféle fajú és nemű lepkét tartalmaz. A gyűjteménynek értékét, mely gyűjteményt a boldogult a fönt említett intézetnek hagyta, a szakértők egy millió dollárnál többre becsülik. A legdrágább és legritkább darabja a gyűjteménynek azonban az a lepke, mely maga 35,000 márkát ér. Hogy e rendkívül ritka példány

birtokába juthasson, a fáradhatlan kutató expedíciót szervezett Sierra Leonebe. Az expedíciónak a legnagyobb nehézségekkel kellett küzdenie, két teljes éven át volt utban és kerek 35,000 márkába került. Ezért azonban elhozta a ritka lepkét, melynek szárnyai sárga és fekete színekben pompáznak.

Szerecsen-betegségbe esett egy berlini szappangyáros, a mennyiben bőre alatt barnás festőanyag ülepedett le. Ez a ritka betegség a nagy vérszegénységtől s a mellékvesék megromlásától ered. Würzburgban is van egy ily beteg ember, ki annyira fekete, hogy az utcán a gyermekek utána futkosnak.

Eszkimó, mint ujságíró. Grönlandból Lars Moeller halálának hírért jelentik. Moeller, ki maga is eskimó volt. boldogította elsőül földieit egy hírlappal. Valamikor *Nordenskjöld* tanár egyik vezetője volt. Értelmes és tanulékony volt s *Nordenskjöld* és társai befolyása alatt egészen kicsiszolódott és olvasni is megtanult. Hacsak egy kevés ideje volt, Moeller a kunyhó valamely kuczkójában guggolt és könyvet vagy ujságot betűzgetett. Az ujságok rendkívül érdekelték, s egyre kérdezősködött, hogy mily módon szerzik meg híreiket, hogy nyomják, hogy sokszorosítják az illusztrációkat stb.

Mikor *Nordenskjöld* Moellertől bucsut vett és hazatért Svédországba, az eskimó értésére adta, hogy *ujságíró* akar lenni. *Nordenskjöld* nevetett. Ujságíró Grönlandban? S ha Lars Moeller ki is adhatott volna egy lapot, ő volt az egyetlen eskimó Grönlandban, aki olvasni tudott, s a még oly jól szerkesztett lap elterjedése csak egyetlen olvasóra korlátozódott volna, aki még ehhez — ingyenpéldányt kapott volna. Erre azonban Moeller azt felelte, hogy először csak képeket akar hozni, melyeket maga akar fára rajzolni és amennyire bírja, lenyomatja. Maga eszelte ki ennek a módját. Képei által aztán földieit megtanítaná az olvasásra.

Nordenskjöld Svédországba visszatérésekor azonnal visszagodolt Moeller tervére és egy kis sajtót szerzett be típusokkal, papirossal, festékkel s minden egyébvel, mely egy kisebbszerű ujságvállalathoz szükséges, és elküldte ajándékol Moellernek. Alig kapta meg az ajándékot Moeller, kiadta »ujságjának«-nak első számát, melyet, bár csak képekből állt, elnevezett »olvasmány«-nak. Lars Moeller ujságja első számát hócipőkön és szánon való vándorlás közben osztotta szét mindazon kunyhókban, amiket ismert. Minden kunyhó-csoportban a legintelligensebb eskimókkal érintkezésbe lépett, s megtanította lassanként arra, amit ő tudott. Ezek ismét a szomszédság embereit tanították meg, s ezek ismereteiket ismét tovább terjesztették s úgy, hogy most kevés felnőtt eskimó van, aki nem tud legalább egy kevésbé olvasni.

Dániában a közvélemény nagyon érdeklődött Lars Moeller lapjának sorsa iránt, s nemrég indítottak gyűjtést egy új sajtógépre és a szükséges kellékekre.

S most jön a szomorú hír, hogy az északsarki vidék zsunalizmusának megalapítója meghalt, de szerencsére akadt már egy másik eskimó, aki a lapot megalapítóju szellemében tovább fogja szerkeszteni.

Japáni lakások. A japániak házai rendszeren egy emeletesek s igen sok házban vannak utcára nyíló boltok vagy műhelyek. A kereskedők és iparosok, hogy csinnal s gonddal kiállított áruik a

napfénytől s esőtől ne szenvedjenek az utca felé nagy ernyőket feszítenek ki vászonból vagy nádfontból. Oly házaknál, hol boltok vagy műhelyek nincsenek, a házat kőfal választja el az utcától s e kőfalon belül van egy kis udvar, melyben a látogatók s jóbarátok csoportjai szoktak tanyázni. A vagyonosabb emberek lakásai természetesen különbek, bár külsőleg nem nagyon különböznek a polgári házaktól s az idegen csak a ház homlokzatán mindég feltalálható festett vagy kőbevésett családi czimereken ismeri fel azok előkelőségét. Minden ház rendszeren fából készült, de vakolat s mézszkeverés van rajta és legtöbbszörre cserép-tetőzetük van. A fedél néha nagyon előre nyulik s ilyenkor az ablakok előtt erkély van, hasonló s svájci házakéhoz. Az ily házakon nádból vagy kákából font redőnyök gyakran fordulnak elő s ezeket tetszés szerint lehet leereszteni és felhuzni. Céljuk nem csak az, hogy az eső s a kíváncsi utcai emberek elől védjék a bennlakókat, de az is, hogy a rendszeren finom papírból készült ablakokat is megvédelmezze a rossz időjárás ellen. Japánban ugyanis az ablaküveg aránylag lassan terjed s helyét többször átlátszó papír pótolja. A földszint főhelyisége egy nagy terem, melyet azonban a birtokos szükségletei s izlése szerint több apróbb szobára lehet osztani átlátszó papírral bevont fakeretű spanyolfalakokkal, melyeket a padlón levő rovátkokon könnyen lehet ide-oda taszítani. A spanyol falakon át, habár a papír átlátszó, nem sokat láthat az egyes szoba lakója, de szomszédjával könnyen társaloghat s minden zajt meghall a szomszéd helyiségéből. A falak s a tetőzet is papírral vannak bevonva s a legtöbb helyen virágokat ábrázoló vagy más fantasztikus képek vannak. Kályhák egyáltalán nincsenek, zord időben a szoba közepére égő széndarabokkal megrakott serpenyőt tesznek. A konyha tűzhelye a helyiség közepén levő négyszögletű kövekkel kirakott lyukból áll; a füst eltávolítására a tetőn nyílás van. Az emelet nagyon ritkán szolgál lakó helyiségül, itt csak butorokat és gabonát tartanak. A magasrangú egyéneknél a nők soha sem jelenvén meg nyilvános helyeken, az ő lakosztályuk is elkülönítve van a házak egyik oldalán. Itt vannak a kis gyermekek is, míg a nagyobb fiúk nevelése már az apa kötelessége. Ily családokban nagy kitüntetésnek tartják, ha az idegent a háziasszonynak bemutatják. A polgári családokban és kereskedőknél a nők nagyobb szabadságot élveznek. A legkedveltebb szobák a törpe fákkal s virágokkal díszített udvarra néznek. Minden házban van végre fürdő-szoba is, mindenkor az épület hátulsó részében.

A leander virág mérges jellegét különösen a délvidékeken nagyon ismerik. Madridban nemrég haláleset fordult elő, mivel oly madarakat ettek, melyeket leander-levelekkel sütöttek. Olaszország és Franciaország számos részeiben a leanderfa kérgét patkányméregnek használják s elkerülik azokat a helyeket, a hol sok leander terem, mivel mocsárláztól félnek. Afrika északi részeiben, hol a leander szép virága a folyó partjainak oly kellemes jelleget ad, hatóságilag meg van tiltva, hogy ezek közelében emberek lakjanak. Nálunk is gyakran észlelték, hogy a méhek kerülnek a leander virágait s a házi állatok nem eszik a leveleit.

SZÉPIRODALMI RÉSZ.

Az ékszeráros leánya.

(Angol regény.)

(Folyt.)

— P. V. L. után. —

Sebet kaptam és gyöngye szervezetemet a tábori élet és az egészségtelen levegő még jobban megromgálták. Éheztem. Betegágyban irtam atyámnak, de nem kaptam feleletet. Egy második levéllel nem mertem alkalmatlankodni.

Nemsokára ezután a lapokban olvastam, hogy Stone Izsák leányát Harcourt Felix báró nőül veszi. Így tudtam meg, hogy nővérem is van. E gondolat örömmel töltte el lelkemet, mert hinni kezdtem, hogy nővérem jobb lesz hozzám, mint anyja volt.

Azt belátom, hogy hibát követtem el, midőn családommal nem közöltem sorsomat és azon hitben hagytam, hogy rég meghaltam. Atyámnak talán örömet okoztam volna azzal, hogy visszatérek és kiadta volna azt, amihez jogom volt. Egyszerre azonban heves vágy fogott el atyám után. Elindultam hazafelé. A temetés napján érkeztem meg. Atyám özvegye azonban meg nem engedte, hogy abban a házban, melynek jogos örököse voltam, megpihenhessek. Hallgatásomat ötven fonttal megvásárolta. Néhány hónapig hallgattam is, de most kénytelen vagyok nővéremhez fordulni. Ha atyám végrendeletének megírásakor tudta volna, hogy életben vagyok, bizonyára nem szolgáltattott volna ki mostoha anyám könyörületességének.

Értesítsen tehát, hogy vélekedik az én dolgaim felől. Stone asszony bizonyíthatja, hogy atyámnak fia vagyok. Tudni akarom, hogy kapok-e részt atyám birtokából, melynek egyedüli jogos örököse vagyok, vagy nem.

Ez a levél annyira meghatotta Ellent, hogy elhatározta magában bátyjának érdekében minden tőle telhetőt megtenni. Haza sietett, hogy Jabeztól megtudhassa Jakab lakását. Mivel az özvegy éppen távol volt, Jakab titokban a lakásba lopózkodott.

Jabez abba a szobába vezette, mely egykor az ő lakosztálya volt. Ott még minden butor úgy állott, amint ő azt elhagyta. Ez pedig atyjának parancsára történt így. Jabez közben elmesélte, hogy mi módon terjesztette Hanna egy hamis levéllel Jakab halálhírét, továbbá hogy Stone Izsák egyik végrendeletében megemlékezett fiáról, azt az okmányt azonban az özvegy tűzbe dobta.

Ezalatt Ellen hazaérkezett.

— Hol van Jakab? — kérdezte hevesen.

— Itt a házban, felelte Jabez.

— Látni akarom!

Néhány percz mulva belépett Jakab.

Ellen barátságosan feléje nyújtá kezét és bátyjának szólította. Megígérte neki, hogy inkább saját részéről fog lemondani, mielőtt megengedné, hogy ő bármiképp is megrövidíttessék.

Midőn Jakab Sir Felix arczképét meglátta a szobában érdeklődéssel ment oda és szemlélés közben fejét csóválta.

— Mit jelent ez, — kérde Ellen feszülten.

— Azt jelenti, hogy én erről a rejtélyes dologról rövid idő mulva bővebb felvilágosítást fogok adni.

— Mi tekintetben?

— Egyelőre többet nem mondhatok.

Ellen szive e szavak hallatára hevesebben kezdett dobogni, mert remélni kezdte, hogy Sir Felix eltűnése nem marad mégsem örökké titokban.

Ezalatt Stone asszony megtekintette a Harcourt-féle birtokot, hová őt ügyvédje, egy mérnök és Mr. Taylor elkísérte.

Midőn a városba visszatértek, az ügyvéd és a mérnök elbucsztak tőle, Mr. Taylor azonban udvariasan felajánlotta kíséretét az özvegynek.

Utközben élénk részvétellel beszélt Mrs. Stone munkálkodásáról és sajnálattal említé azt a nagy veszteséget, mely a múlt napokban történt rablá által érte, mely ép oly titokzatos mint Sir Felix halála. Godfreyt is szóba hozta, és kiméletlex magatartását kemény szavakkal elítélte. Az özvegyen tetszett az a hang és midőn segédkezését udvariasak felajánlotta, Mrs Stone megígérte, hogy néhány nán mulva megadja a választ.

A ravasz ember tudta azonban, hogy nem szabad a jó alkalmat elhalasztani, tehát azt hazudta, hogy Calcuttából érkezett ajánlat van, melyre már holnap felelnie kell, tehát már most szeretné tudni az özvegy asszony elhatározását, akit szivesebben szolgálna.

Ezalatt a fekete házhoz érkeztek és Mrs Stone meghívta kíséretét a vacsorához.

Mr. Taylor egy órát töltött az özvegnél és midőn eltávozott, már zsebében volt a szerződés, mely őt a Stone-ház üzletvezetőjévé tette.

Mr. Taylor nagyon jól töltötte be hivatalát. Pontos volt mindenben, értelmet és ügyességet mutatott a különféle üzletkötéseknél és az özvegy terveit gyorsan és sikeresen megvalósította, úgy hogy Mrs Stone kénytelen volt bevallani magának, hogy ezzel az emberrel valóságos kincsre tett szert.

Taylor éppen irodájában ült egyszer, midőn erős férfihangokat hallott.

— Nem, alamizsnát nem akarok elfogadni — szólt egy hang kívülről.

Jóllehet hogy eddig nem avatkozott semmibe, amire fel nem szölitették, most azonban a kíváncsiság mégis az ajtóhoz üzte és a kulcslyukon kémlelni kezdett. Azon keresztül látta, hogy Mrs Stoneval szemben egy férfi állott.

— Nem, ezt a csekélységet nem fogadom el, hanem atyám végrendeletére hivatkozom — kezdé újra a férfi — Az a végrendelet, melyet mutattál nem volt a valódi, azt elégetted, hogy a vagyont magadnak megtarthassad.

— Ki mondta ezt neked, hogy én a végrendeletet elégettem!?

— Jól tudod te, mit tettél, nem szükséges itt semmiféle bizonyítás.

— Nem tudok semmiről semmit!

— Majd emlékedbe idézem — felelte Jakab és felemelt ököllel közeledett az özvegyhez. Vagy talán újra meg akarsz csalni?

— Hallgass meg örült ember! — kiáltá az özvegy.

— Nem hallgatlak meg többé! Azért jutottam idáig, mert eddig is reád hallgattam. Te küldtél Amerikába, hogy atyámhoz mehess nőül; hamis végrendeletet mutattál, hogy csekély évdíjat fogadjak el, melynél többet kap a legutolsó cseléd is. Én

tettem mindezt, aki a vagyon egy harmadának örököse vagyok!

— Csak a harmadnak? — kérde az özvegy gunyosan.

— Igen. És ha nem adod ki részemet, bevádoljak mint csalónót és pellengérré állíttatlak. Örülj annak ami még megmarad, te, ki mint koldus léptél e házba és a ruhák javításáért járó filléreként engedtél, míg azután meg nem csaltál engemet és atyámat, hogy vagyonunkat magadévá tehesd. Te nyomorult! Nem eleget vétkeztél már, nem támad fel lekiismereted a sok igazságtalanság ellen?

— Jakab, nem akarsz meghallgatni?

— Add ki osztályrészemet!

— Nem adok többet, mint amennyit ígértem és ha nem hallgatsz, azt sem kapod többé!

— Megöllek gonosz asszony — kiáltá Jakab magából kikelve és az özvegyhez közeledett.

Egyszerre csak megállott Jakab és mereven pillantott a sarokba, hol Stone Izsák karszéke állott.

— Nézz oda, nem látod?! — kérde Jakab borzadva.

— Mit lássak?

— Nézd hát!

— Nem látok semmit — felelte az özvegy ijedten.

— Nem látod ki ül ott atyám székében?

— Mondd hát ki, mert én senkit sem látok.

— Jól látod te azt az embert! Nem az az atyám akire én emlékszem, hanem egy agg, megtört ősz férfi.

— Talán álmodol, nincs ott semmi, csak egy kabát!

Ezzel az özvegy a szék felé ment, Jakab pedig csodálkozva folytató:

— Kabát? ne gondold Hanna, ő is ott van, látom!

Mrs Stone ijedten kiáltott Taylorra, aki készen berohant a szobába és becsengette Jabez.

— Vigye ki ezt a székét! — parancsolta Taylor a szolgának, az özvegynek pedig oda sugta, hogy majd csinál rendet, azután pedig hangosan folytató:

— Én mindent tudok, mert az előbbi beszéd-ből mindent meghallottam. Miután érdekeink ugyanazok, bizza reám az alkalmatlan személyek eltávolítását.

Ezzel az özvegyet karonfogva gyöngéden kivette a szobából és a konyhában egy pamlagra ülteté. Magának is székét tolvá oda, halkan beszélgetni kezdett az özvegygyel.

— Én ismerem titkait és aggodalmait, ezek a magányos élet szüleményei. Elhatároztam, hogy megmentem önt minden gondtól, ha kezét nekem adja.

E szavak után az özvegy keze után nyult.

— Akarja, hogy védelmezem, hogy Stone Jakabot elhallgattassam?

— Akarom, de képes ön ígéretének meg is felelni!

— Igen, arra esküszöm!

— Akkor itt a kezem — mondá az özvegy határozottan.

Taylor megcsókolta a kezét és az ajkakat is, melyek őt annyira boldoggá tették egyszerre.

— Beleegyezésének némi jelét is birni szeretném, kedves Hanna.

Az özvegy lehuzta egyik gyűrűjét és jegyesének nyujtá.

— Én ezt akarom, — mondá Taylor a jegygyűrűre mutatva.

Ez a gyűrű nehezen ment le az özvegy ujjáról, ezalatt a férfi ismételten biztosítá az asszonyt, hogy meg fogja neki az óhajtott nyugalmat szerezni.

— Nem akarom viszontlátni soha! — sugta neki az özvegy.

— Gondoskodom róla — felelte Taylor ravasz mososolyal.

— Van itt még egy ember, aki elárult, azt is el kell távolítania a házból.

— Ki legyen az?

— Jabez.

— Teljesítem kívánságát, Jabez is megkapja büntetését.

Ezek után Taylor Stone Jakabhoz visszatért és Jabez is behívta. Az özvegy feszülten várta a történendőket.

Legyen, — gondolá magában — végezzen mindkettővel. Nem bánom akármi fog történni. Ez a nyomorult is megcsalt. Éveken át kémlt és mégis tőlem kérte fizetését. Nem is lát az egy fillért többé az enyéből. Nem bánom, ha koldulni is fognak mindketten!

Néhány perc múlva Taylor meglepetést és egyben aggodalmat kifejező arccal lépett be.

— Tudja azt Hanna, hogy leányának van tudomása Jakabról és annak igényeiről is?

— Leányomnak, az lehetetlen!?

(Folyt. köv.)

Hadjárati emlékek.

— A »Kitartás« eredeti tárczája. —

Irta: **Obsitos.**

II.

— Abban a szűk oduban, hová becsuktak, mert az illem szabályait követve bemutattam magamat följobbvalómnak, legkevésbé sem unatkoztam.

A sötétséget hamar megszoktam.

Nemsokára azt is észrevettem, hogy nem vagyok egyedül. Csakhamar égető viszketést éreztem hol itt, hol ott a testemen. Védekezni kezdtem. Az igaz, hogy még addig nem volt alkalmam harczászati könyveket olvasni, de azt még boldogult apám mesélte, hogy a nagy hadvezérek nem voltak oszt-rákok és nem könyvből tanulták a hadi tudományt, tehát én sem estem kétségbe.

Ellenségeim nagy számára való tekintettel azonban beláttam, hogy sikeres ellentállásra semmi reményem sem lehet, tehát tisztességes visszavonuláson törtem a fejemet. Harczközben egyik ruhadarabomat a másik után átengedtem az ellenségnek, míg végre nem volt semmi rajtam amit még átengedtem volna.

A harcztéri magaslatot egy faalkotmány képezte, az ugynevezett pricscs, (a tudományos akadémia által elfogadott eredeti ősmagyar elnevezés) mely egészen az ellenség birtokán volt, onnét tehát kénytelen voltam elvonulni.

Hátrálás közben az ajtó mellett ormótlan nagy vasedényt fedeztem fel, melynek czélja felől még akkor nem voltam tisztában. Nem is kíváncsiskodtam soká, hanem felugrottam a tetejére és onnét néztem farkasszemem az ellenséggel, aki nem tudott hozzám férközni.

Fegyverszünetet kötöttünk. Reggelig békében is maradtam.

Midőn az ajtó megnyílt, nagy ügyességgel kiugrottam rajta. Utánam még egy jól táplált patkány is egyik harisnyámat czipelve kifelé igyekezett.

A kulcsár bámulva meresztette reám álmos szemeit, mialatt a patkány észrevétlenül elossont zsákmányával az én keserűségemre.

— Hát magának hol a ruhája?

— Az ellenség zsákmánya lett.

— Miféle ellenségé?

— Hacsak nem osztrák, akkor nem tudom, melyik népfajhoz tartozik, mert a sötétben nem vehettem jól ki, annyit azonban mondhatok, hogy hatalmasan belém keveredtek.

Szerencsémre Papruska őrmester a kantinából jövet tudakozódott utánam és ennek köszönhettem, hogy újra felöltözködhettem.

Mikor készen voltam úgy néztem ki, hogy még az édes anyám is sirva fakadt volna, ha meglát.

A katonasapka fejemet egészen elnyelte és csak a szélei alól kikandikáló füleimmel játszott a szél. később pedig egyik-másik káplár. Kabátom válla a könyököm takarta, kezeimet csak egy szolgálatkész frajter segítségével tudtam a meglehetősen hosszú ujakból kikeresni. Szép magyar nadrágomban még akár egy tuczat hozzám hasonló veszély esetén biztos menedéket talál, bakancsaimnak orra pedig saját orromat lökdöste, a hányszor egyet léptem.

Mindez összevéve az úgynevezett »Parade Adjustirung«

Kapitánytól káplárig müértő szemekkel végigvizsgálva gyönyörködtek jó kinézésem, azután pedig helybenhagyólag bólingattak azzal a tudattal, hogy most már én is »harczképes« vagyok.

A további felszerelés a lehető leggyorsabban történt és ennek befejeztével »hadi lábon« állottam szerintük; de én szentül megvoltam győződve róla, hogy valami csodálatos módon spanyol öszvérré átvedlettem, annyi terhet raktak vállaimra.

Beosztásom abból egy az szóból állott »Marsch« mire az ott álló tizedes nyakon ragadott és az egyik szobában az ágyak közé lökve rám parancsolta, hogy valamelyikén helyezkedjem el.

Másnap elkezdődött a tulajdonképeni kiképzés.

Kimentünk a gyászos emlékü budai vérmezőre. Ott azután hol az egyik, hol a másik lábunkat a levegőbe kellett emelgetni és gólyamódra egy lábon az egyensúlyt fentartani. Akinek ez nem sikerült az barátságos érintkezésbe jutott a káplárok és más, jó kivánságokat mormogó, feljebbvalók puskatusaival.

Néhány ilyen próba után kedődött a guggolási tanulmány, mely rendszeren a hanyattbukfenczezéssel végződött a minket kíváncsian körülálló foglalkozás nélküli polgárok legnagyobb gyönyörűségére.

A hadi tudomány ezen két alapvető tantárgya után néhányszor végig futtattak a vérmezőn. Közbenközben parancsszóra elvágódtunk a pázsiton, hogy még a lelkünk is nyögött belé. Éles megfigyelő tehetségem folytán azonnal észrevettem, hogy a futás egyike a legfontosabb harcászati eszközöknek a mi hadseregünknel, mert gyakran megismételték velünk. Nem is felejtettük el soha és nagy hasznát vettük a bekövetkezett válságos időkben.

Miután még egy-két vaktöltést a Svábhegyen

eluffogtattunk, a kőbányai lövöldében pedig éles töltésekkel ijesztgettük napokig a járókelőket, a kiképzés is teljesen be volt fejezve.

Hátra volt még az éjjeli gyakorlat.

Én mint ellenség előre mentem néhány más pajtásommal és Ó-Budának egy félreeső korcsmájában ütöttük fel főhadiszállásunkat.

Ez kitűnő hadicselnek bizonyult.

Az intéző körök ugyanis számitáson kívül hagyták azt, hogy mindkét fél az osztrák hadsereghez tartozik és elfelejtették ránk parancsolni, hogy a gyakorlat befejeztéig magyaroknak tekintsük magunkat.

Ennek a sarkalatos hibának az lett a következménye, hogy a legjobb akarat mellett sem kerülhettünk egymással szembe, úgy elbujdostunk egymás elől.

De ha mégis neszét vettük valamely gyanus csapat közeledésének, mely véletlenül irányt tévesztett, akkor nesztelenül odébb állottunk egy másik utszéli korcsmába, míg előbbi táborhelyünket azok szállották meg és további intézkedésig megitták mindazt, amire nekünk már nem tellett az időből.

— A harcászat ezen módszerének az lett a végeredménye, hogy a döntnökök a vörösvári országút mellett húzódó árkokban találták a két ellenfelet egymáson heverve, teljesen harczképtelen állapotban.

Balekfogás.

Királyi menet alkalmával nagy tolongás volt az utcán. Két későn érkező nő közül a nagyobbik felkiáltott: »Nem lehetne két helyet kapni az első sorban?« s midőn e felhívásra senki sem válaszolt, így szólt: »Lehetséges-e, hogy ily sok ember között nincs két ostoba?« E régi adoma élénken világítja meg az élelmes emberek gondolkodás-módját, kik szentül meg vannak győződve, hogy az emberiség nagyobb része csakugyan a bolondok közé tartozik, kik merészen és követelő hangon mondott felhívásukra rögtön lépen ragadnak s akik ennelfogva különösen hirdetések által igyekeznek minél több pénzt kicsalni könnyen hívó emberektől. Minden egyes hirdetés fölé jogosan lehetne oda írni, hogy: »Kerestetik egy balek«.

A balekfogás napjainkban, különösen Barannak korszakot alkotó működése óta, valóságos haditervek alapján készült tudományá fejlődött, mely tudomány igen érdekes tapasztalati adataiból itt csak egy egy párt akarunk mintegy mutatóanyagul fehozni.

Egy fiatal párisi orvos, amint a fővárosba megérkezett, heteken át hajnalban sorba küldte inasát, hogy a nagyobb házakban lármát csináljon s kérdezze meg: nem volt-e itt éjjel a doktor ur, kit X. herczeg urhoz hivattak? Egy másik orvos mindenkinek híreszteltelte, hogy ő egy hetedik fiúnak a hetedik fia s különös titkai vannak bizonyos betegség ellen, melyben atyja és nagatyja meghalt.

Élelmesebb és ügyesebb egy »csodatevő szer« készítője, ki Londonban valami hat leányt tartott csak azért hogy azok a város különböző részében időről-időre minden szatócsboltot megkeressenek és mindenikben csak az ő szere után tudakozódnak, mi által e szer igen rövid idő alatt az egész városban ismeretessé és keresetté lett.

Egyszerűbb a következő eljárás, melytől némi kis humort sem lehet megtagadni. Valaki mindenütt hirdetteti, hogy a tanácsot adhat, miként lehet »egy forint költséggel hetenkint 100 frtot kapni állandóan« és annak, aki elég naiv, hogy az egy forintot neki beküldi, egyszerűen csak azt válaszolja: „Tégy ugy, mint én« és még bepörölni sem lehet, mert ő csak tanácsot ígért. Humor van a következőben is. Párisban egy uri kinézésű ember megszólít egy angolt, ki tüntetőleg mutogatja aranyórájának lánczát: »Le-gyen szíves egy percze megállani, a szomszéd épület ablakában egy előkelő művész nő fényképet csinál és uraságod arczát, mert oly érdekes, szeretné megörökíteni.« A hiu angol megáll, az illető művészbarát még igazit egyet-mást és az alatt — az aranyóra eltűnik a szíveséget nagyon köszönő idegen zsebébe.

A hirdetéseknek felülö balekeket szerencsésen jellemzi egy ismeretes adoma a — pisztrángporról. Valaki azt hirdeti, hogy neki van olyan pora, melyet, ha a patakba szórnak, abban bámulatos módon elszaporodik a pisztráng. Egy valaki rendelt ebből a porból, mire a következő választ kapta: »Uram! bocsásson meg, tréfa volt az egész. Fogadtam egy barátommal, hogy teljes lehetetlenség olyan abszurgumot hirdetni, amelyet senki el ne higgyen. Mindig akad bolond, aki elhiszi. Fogadásomat fényesen megnyertem. Ön már a huszonkilenczedik.«

A legközönségesebb módja az ily balekfogásnak a végeledés, a rendkívül leszállított áron eladás. Okos ember tudja, hogy senki se bolond valmit saját kárával, vagy legalább is nagyon csekély nyereséggel eladni s mégis folyvást telve vannak az ily boltok. Bizony csak igaza volt annak az adomabeli nőnek, hogy csodálatos dolog, mikor több ezer ember közt két bolond sem akad!

ANEKDOTÁK.

Alapos ok. — Édes fiam, hol lakik itt a doktor ur?

- Nem mondom meg!
- Hát már miért nem monddod, te mafla?
- Mer hát nem tudom!

*

A törvénykezési palotából. *Elnök:* Tanu, mondja meg nekem, midőn áthaladt a szobán, nem vett észre semmi rendetlenséget?

Tanu: Nem, kérem alássan, nem volt holdvilág s a szoba sötét volt.

Elnök: Tanu, ne igyekezzék a törvényszéket félrevezetni! Hogyan láthatta, hogy a szoba sötét volt, ha nem volt fenn a hold?

*

Bíró előtt. *Bíró* (vádlotthoz). Az ön vétke annál súlyosabb beszámítás alá esik, mert ön erős, egészséges ember, tehát könnyen megkeresheti kenyerét a két keze munkájával, nincs tehát arra szorulva, hogy lojjon!

Vádlott. Bocsánat, tekintetes uram, el tetszet: felejteti, hogy a törvény előtt minden ember egyenlő.

Magára vette. Péternek hívták a püspök huszárját, aki ott állott teljes díszben, midőn a püspök prédikált. A püspök az egyház megalapításáról beszélvén, Krisztus urunk szavait idézi:

— Péter!
— Parancsoljon, méltóságos uram! — szöla meg a huszár.

De a püspök észre sem véve őt folytatja:
— Péter! Te kőszál vagy, te read épitem anyaszentegyházamat!

— Igenis, méltóságos uram, — hagyja helyben a huszár megilletődve.

*

Furcsa önvédelem. *Bíró:* István gazda azzal van vádolva, hogy kiütötte a komája három zápfogát.

István gazda: Igen is instálom, de csak önvédelemből.

Bíró: Mit beszél a világba, hiszen ő nem is nyult magához!

István gazda: Igenis, nem nyult, de azt mondta hogy ha még egyet szölok, leharapja az orromat hát kénytelen voltam kiütni az orősebb fogait, hogy meg ne haraphasson!

*

A vádlottak padján. *Törvényszéki elnök:* Ön meggyilkolt egy orvost, midőn épen egy súlyos beteghez ment; ön tehát kétszeres bünt követett el.

Vádlott: Bocsánatot kérek, nagyságos elnök ur, de ki állithatja, hogy nem mentettem meg én ezáltal a beteg életét?!

*

Az ellentét. *A bölcselkedő:* És ön igazán azt hiszi, hogy teljesen ellentétes természetű lények közt is jöhet boldog házasság létre?

A házassuló: Föltétlenül s éppen ezért keresek egy igen gazdag leányt feleségül.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

Vécsei Frigyes, Budapest, 3 korona 34 fillért; *Buczkó János, Pécs,* 5 korona 65 fillért; *Moldoványi Ferencz, Kiszács,* 6 korona 60 fillért; *Kertész Albert, Felső-Galla,* 6 korona 70 fillért; *Klobucár Márton, Oriovac,* 6 korona 80 fillért; *Suhajda Gyula, Türje,* 8 korona 85 fillért; *László Ferencz, Kolozsvár,* 8 korona 90 fillért; *Csáky István, Arad,* 9 korona 10 fillért; *Mattyasovszky Gyula, Magyar-Szék,* 9 korona 70 fillért; *Magyar Dénes, Fogaras,* 9 korona 80 fillért; *Zsebők István, Ács,* 10 korona 10 fillért; *Magyar Mihály, Kis-Várda,* 10 korona 20 fillért; *Kertész Márton, Piski,* 10 korona 80 fillért; *Tóth József, Ipoly-Pásztó,* 11 korona 40 fillért; *Cseh Sándor, Uj-Péteri,* 13 koronát; *Lovass János, Nagy-Károly,* 13 korona 10 fillért; *Rácz Ferencz, Kiszács,* 13 korona 10 fillért; *Zsigmond Ferencz, K.-Vásárhely,* 13 korona 60 fillért; *Kemény Pál, Budapest,* 16 korona 95 fillért; *Szelkó János, M.-Hosszurét,* 34 korona 30 fillért; *Egyházy János, Esztergom,* 34 korona 40 fillért; *Vécsei Vilmos, Budapest,* 36 korona 3 fillért; *Guttman Ignác, S.-A.-Ujhely,* 55 koronát; *Polgár Sándor, Fiume,* 68 korona 85 fillért köszönettel nyugtázzuk, megfelelően elszámoltuk. — *Házmán József, Ebszőny,* április és május hónapokra, főlöszleg 1 korona 90 fillér; *Kuszenda Pál,*

Trencsén-Tepla, május és június hónapokra; *Maic Ziván*, *Zimony*, május és június hónapokra; *Asztalovszky Lajos*, *Piski*, május és június hónapokra; *Józsa Bertalanné*, *Budapest*, május és június hónapokra; *Bálint Ferencz*, *Szill-Sárkány*, június hónapokra; *id. Gönczy Károly*, *Szatmár*, május, június és július hónapokra; *Sztehlik Orbán*, *Kassa*, június és július hónapokra; *Sechorsch József*, *Selyp*, június és július hónapokra; *Elbl Károly*, *Budapest*, június és július hónapokra; *Piros Lajos*, *Füzes-Abony*, június és július hónapokra; *Vitális Lénárd*, *Losoncz*, június és július hónapokra; *Szász Zsófia*, *Győr*, július hónapokra; *Házler Péter*, *Selyp*, július hónapokra; *Tolmáts István*, *Budapest*, július hónapokra; *Klucsik János*, *Zólyom*, július hónapokra; *Szilágyi Lajos*, *Budapest*, július hónapokra; *Molnár Ferencz*, *Fogaras*, július hónapokra; *Tóth Mihály*, *Kaposvár*, július hónapokra; *Csorba András*, *Trencsén-Tepla*, július hónapokra; *Deutsch Ármin*, *Fogaras*, július hónapokra; *Simon Ede*, *Dániel*, *Perjámos*, július hónapokra; *Görög Mihály*, *Körösmező*, július hónapokra; *Hatvany József*, *Csap*, július hónapokra; *Balhási János*, *Vinkovce*, július hónapokra; *Halász Sándor*, *Berettyó-Ujfalu*, július hónapokra; *Mohári Imre*, *Ujpest*, július hónapokra; *Nagy András*, *Királyhida*, július hónapokra; *Rigasz András*, *Jernye*, július hónapokra; *Wieszcák Henrik*, *Zólyom*, július hónapokra; *Aradi Ferencz*, *Ujpest*, márczius, április, május, június, július és augusztus hónapokra; *Schill Károly*, *Balaton-Berény*, május, június, július és augusztus hónapokra; *Petykovszky Mihály*, *Röszke*, május, június, július és augusztus hónapokra; *Fedák Péter*, *Szilas*, május, június, július és augusztus hónapokra; *Horváth Pál*, *S.-A.-Ujhely*, május, június, július és augusztus hónapokra; *Kontics János*, *Porpác*, június, július és augusztus hónapokra; *Vetlényi Antal*, *Arad*, június, július és augusztus hónapokra; *Miklósi György*, *Balázsfalva*, június, július és augusztus hónapokra; *Pinviczky János*, *Tószeg*, július és augusztus hónapokra; *Csermák Hugó*, *Ács*, július és augusztus hónapokra; *Gör Illés*, *Budapest*, július és augusztus hónapokra; *Szoriczó János*, *Anina*, július és augusztus hónapokra; *Deák István*, *Budapest*, július és augusztus hónapokra; *Lungu Dániel*, *Buziás*, július és augusztus hónapokra; *Réz Mátyás*, *Királyháza*, július és augusztus hónapokra; *Csordás János*, *Jászberény*, július és augusztus hónapokra; *Buczó György*, *Rimaszombat*, július és augusztus hónapokra; *Dudás György*, *Pleternicza*, július és augusztus hónapokra; *Mandák János*, *Budapest*, július és augusztus hónapokra; *Kérdi Mihály*, *Héjasfalva*, július és augusztus hónapokra; *Taubner Jakab*, *Budapest*, július és augusztus hónapokra; *Velösy Károly*, *Budapest*, július és augusztus hónapokra; *Pázmándi István*, *Budapest*, augusztus hónapokra; *Cornides Károly*, *Felka*, július, augusztus és szeptember hónapokra; *Halász Ferencz*, *Pusztá-Póó*, július, augusztus és szeptember hónapokra; *Piha Anna*, *Szerencs*, július, augusztus és szeptember hónapokra; *Décei Ferencz*, *Budapest*, július, augusztus és szeptember hónapokra; *Daksz Antal*, *Német-Elemér*, július, augusztus és szeptember hónapokra; *Littomericzky János*, *Hatvan*, augusztus és szeptember hónapokra; *Strausz Ferencz*, *Zenta*, augusztus és szeptember hónapokra; *Dörögdi László*, *Czece*, augusztus és szeptember hónapokra; *Huber Ede*, *Felső-Nyék*, szeptember hónapokra; *Halmi Sándor*, *Zágráb*, augusztus, szeptember és október hónapokra; *Werner Dániel*, *Zágráb*, augusztus, szeptember és október hónapokra könyveltük.

Felelős szerkesztő: **Temesváry Alajos.**

Egyesületünk fogorvosa

Dr. Rajman Kálmán

(Budapest József-körut 45. szám alatt)

egyesületünk tagjait 50% engedmény mellett gyógykezel.

Buschmann F. könyvnyomdája Budapest (Haris-Bazár).

Háztartási iskola.

Budapest, VII. Rottenbiller-uteza 15. sz.

A főváros egyik legkiválóbb intézete, ahol a délelőtti órákban polgárleányok és előkelő uri hölgyek tanulnak sütni, főzni, varrni igen csekély díjazás ellenében. Az iskola br. *Dániel Ernőné*, az ország egyik legkiválóbb mánásasszonyának gondozása alatt áll, ki személyesen is örökdi az oktatás helyes iránya felett.

Igazgató: *Szécskay István*, vezető: *Balázs Sándorné*, kézimunka-tanító: *Koncz Ida*.

POLGÁR SÁNDOR

orvosi mű- és kötszerésznél

Budapest, VII., Erzsébet-körut 50

legjutányosabban beszerezhető legjobb találmányú sérvkötők, összes betegápolási eszközök és kötszerek, Haskötők, egyenestartók, orthopaediai fűzők és járógépek, valamint műláb és műkéz saját műhelyében a legpontosabban készül.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

 Fenti címre ügyelni tessék.

Egyesületünk tagjai ezen hirdetés előmutatása esetén 10% engedményben részesülnek.

KILOMÉTER-PÉNZEK

könnyű kiszámításához **vonatkisérők** számára igen hasznos táblázatos kimutatást állított össze

MARUSÁK JÁNOS

Miskolcz állomási kezelő-altiszt.

Ezt a felette hasznos segédeszközt igen szívesen ajánljuk minden máv. vonatkisérő figyelmébe. Megrendelhető a szerzőnél, Miskolcz személy-pályaudvaron **60 fillér** árban.

Raktárnok

vagy rakfelvigyázó, jó egészséges vidéki kis állomásról, lehetőleg a szegedi üzletvezetőség területéről, hajlandó volna-e cserélni Budapestre? Czimem a kiadóhivatalban tudható meg.

TANKÖNYV

A VASUTI ALTISZTI KÉPESÍTÉSHEZ.

TARTALMA: I. Történelem.

II. Földrajz.

III. Természettan.

IV. Számtan.

V. Mértan.

Irta: **KERTÉSZ ÁRMIN.**

m. kir. áll. vasuti hivatalnok.

A könyv megrendelhető szerzőnél. Budapest, Dohány-uteza 28. sz. és lapunk kiadóhivatalában.

 Bolti ára 2 korona 20 fillér.

A „Kitartás” tagjai és előfizetői megrendelhetik kiadóhivatalunk utján **1 korona 60 fillér kedvezményes árban**